

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Καλαμάτα, 18/05/2016

Αριθμ. Πρωτ.: 2876

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π. & Δ. ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Δ/ΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Ταχ. Δ/ση : Διοικητήριο (6ος Όροφος)
Τ.Κ.- Πόλη: 24100 - Καλαμάτα
Πληρ/ρίες: Δημήτρης Σαρρής
Τηλέφωνο : 2721 3 61544
FAX : 2721 3 61481
email : messinia@sch.gr
Ιστότοπος : www.messinia.mysch.gr

Θέμα: Λειτουργία Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 47, παρ. 2 & 3 του Ν. 1566/85 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
2. Την αριθμ. Γ2/4867/28-8-1992 ΥΠΕΠΘ ΦΕΚ 629 Β «Σχολικές Δραστηριότητες».
3. Την αριθμ. Φ353.1/11/14769/Ε3/29-1-2016 ΥΠΕΕΘ «Τοποθέτηση Διευθυντών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης».
4. Την αριθμ. Φ14/968 / 78658 /Δ1/17-5-2016 ΥΠΕΕΘ «Έγκριση Δραστηριότητας: Εργαστήριο Βιωματικής Εκπαίδευσης-Μουσείο Γραμματισμού».
5. Το γεγονός ότι δεν προκύπτει δαπάνη για το Δημόσιο.

Αποφασίζουμε

την λειτουργία Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας σύμφωνα με το επισυναπτόμενο «Καταστατικό Πλαίσιο Ίδρυσης, Οργάνωσης και Λειτουργίας».

Ο Διευθυντής Εκπαίδευσης

Δημήτριος Ι. Οικονομόπουλος
Δάσκαλος

Καταστατικό Πλαίσιο Ίδρυσης, Οργάνωσης και Λειτουργίας για το Εργαστήριο Βιωματικής Εκπαίδευσης (Ε.Β.Ε.) Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας

1. Εισαγωγικά Στοιχεία

1.1. Ίδρυση. Η Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας, στο πλαίσιο των Σχολικών Δραστηριοτήτων οργανώνει τη λειτουργία «Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης» (στο εξής Ε.Β.Ε.), για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων. Στο Ε.Β.Ε. λειτουργεί Μουσείο, με την ονομασία «Μουσείο Γραμματισμού». Το Ε.Β.Ε. περιλαμβάνει το θεωρητικό και πρακτικό εκπαιδευτικό πλαίσιο δραστηριοτήτων και το Μουσείο είναι ο χώρος της έμπρακτης έρευνας, μελέτης και εκπαίδευσης, μέσα από τα εκθέματα που συγκεντρώνει, αποθηκεύει και διατηρεί ως μια υποδομή διατήρησης και διάσωσης υλικής και άυλης εκπαιδευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

1.2. Στέγαση. Το Ε.Β.Ε. στεγάζεται αρχικά στο 10^ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας, σε χώρο που έχει παραχωρηθεί για το σκοπό αυτό στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας από τη Σχολική Επιτροπή του Δήμου Καλαμάτας, καθώς και στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας, σε συνεργασία με τη σχολική μονάδα. Ωστόσο υπάρχει η δυνατότητα και η προοπτική να δημιουργηθούν ανάλογες υποδομές σε σχολικές μονάδες που θα τις αξιοποιήσουν στις σχολικές τους δραστηριότητες, βάσει ειδικού σχεδιασμού. Επίσης οποιοσδήποτε χώρος της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας κρίνεται κατάλληλος να φιλοξενήσει μέρος ή όλο το Ε.Β.Ε. μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί.

1.3. Γενική στόχευση. Η οργάνωση και λειτουργία του Ε.Β.Ε. στοχεύει να περιλαμβάνει:

- (α) την δημιουργία εγκαταστάσεων με πάγιο, αναλώσιμο ή περιοδικό μουσειακό υλικό,
- (β) προγραμματικές σχολικές δραστηριότητες με δημιουργικό, καινοτόμο και ερευνητικό χαρακτήρα,
- (γ) δυνατότητα επίσκεψης στο εργαστήριο ομάδων άλλων σχολικών μονάδων,
- (δ) επιμορφωτικές δραστηριότητες,
- (ε) δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού διαθέσιμο προς κάθε ενδιαφερόμενο μέσω διαδικτύου και της Βιβλιοθήκης Σχολικών Δραστηριοτήτων της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας και
- (στ) άλλες σχετικές δραστηριότητες που θα προκύψουν ως δημιουργικές δυνατότητες ανάπτυξης του εργαστηρίου ως προς τον εκπαιδευτικό και ερευνητικό του χαρακτήρα, σε επίπεδο τοπικό, εθνικό ή και διεθνές.

1.4. Γενικές αρχές. Η δομή Ε.Β.Ε. δημιουργήθηκε στο πλαίσιο ανάδειξης δημιουργικών ιδεών και αρχών λειτουργίας, που μπορούν να συμβάλλουν στο έργο της εκπαίδευσης όπως είναι:

- (α) η επαναχρησιμοποίηση υλικών και γενικότερα η αναζήτηση νέων χρήσεων των υλικών με περιβαλλοντικό χαρακτήρα που διασώζουν πόρους και δεν δημιουργούν περιβαλλοντικά ή άλλα κόστη,
- (β) η διάσωση του υλικού, άυλου, αναλογικού και ψηφιακού πολιτισμού που μπορεί να αποτελέσει εκπαιδευτικό υλικό και πολιτιστική κληρονομιά, καθώς ζούμε σε μια εποχή διαρκών ψηφιοποιήσεων αναλογικών υλικών και άυλων τεχνολογιών και αντικειμένων που φθίνουν ή εξαφανίζονται, αλλά και διαρκών μεταβολών των λογισμικών και των ψηφιακών τεχνολογιών,
- (γ) η ανάπτυξη της σύγχρονης εκπαιδευτικής έρευνας ιδιαίτερα για το γραμματισμό (literacy), καθώς το σχολείο είναι ο «φυσικός» του χώρος, με τρόπο κριτικό και αναλυτικοσυνθετικό καθώς και η παρακολούθηση κάθε νέας ερευνητικής εξέλιξης στο χώρο της εκπαίδευσης, που κρίνεται χρήσιμη, προκειμένου να ενισχυθεί άμεσα το έργο των σχολικών μονάδων,
- (δ) η ενίσχυση του ερευνητικού έργου των εκπαιδευτικών και η ανάδειξη των δυνατοτήτων για έρευνα στο φυσικό χώρο της εκπαιδευτικής δράσης, που είναι το σχολείο,

- (ε) η καλλιέργεια της επιστημονικής επικοινωνίας ιδιαίτερα μεταξύ εκπαιδευτικών (διεκπαιδευτικά) και γενικότερα της προσφοράς από «δάσκαλο σε δάσκαλο» (teacher to teacher – T2T),
- (στ) η ανάπτυξη των πολιτισμικών και ανθρωπολογικών διαστάσεων της εκπαίδευσης, και γενικότερα
- (ζ) η δημιουργική εισαγωγή των σύγχρονων επιστημών στην εκπαιδευτική πράξη.

1.5. Αρμοδιότητα λειτουργίας. Η οργάνωση και λειτουργία του Ε.Β.Ε. καθώς και οι επιμορφωτικές δραστηριότητες, ο συντονισμός των επισκέψεων και της δημιουργίας, σταθερής ή προσωρινής διάθεσης των υλικών και μέσων γίνεται από τις Σχολικές Δραστηριότητες της Δ. Π. Ε. Μεσοηνίας. Ο εκάστοτε φέρων την αρμοδιότητα οργάνωσης και λειτουργίας ορίζεται από τον Διευθυντή Εκπαίδευσης. Οι πάροχοι του εκθεσιακού και άλλου πάγιου ή περιοδικού υλικού διατηρούν την κυριότητά του και συνεννοούνται με τον ορισμένο για οτιδήποτε σχετικό χρειαστεί, με τρόπο που θα αναφερθεί αναλυτικά παρακάτω. Για τη λειτουργία του Ε.Β.Ε. τηρούνται με ευθύνη του αρμοδίου ένα σύνολο βιβλίων, εγγράφων, πρακτικών, εφημερίδων, πρωτοκόλλων, ή ό,τι άλλο χρειαστεί, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, σύμφωνα με τις εξελίξεις της εφαρμοσμένης τεχνολογίας, που εξασφαλίζουν την άρτια και πλήρως ανακινώσιμη διοικητική, παιδαγωγική, επιστημονική, οργάνωση και λειτουργία του, με τρόπο που αναφέρεται παρακάτω. Παράλληλα με όλα αυτά υπάρχουν τακτικές ενημερώσεις και εκθέσεις λειτουργίας και πεπραγμένων, γενικά και ειδικά προς κάθε ενδιαφερόμενο, με έμφαση στη διαδικτυακή επικοινωνία και διαθεσιμότητα του εν λόγω υλικού. Για το σκοπό αυτό δημιουργείται σχετικός κόμβος στο διαδίκτυο, σύμφωνα με τις τεχνικές δυνατότητες του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου και των υποδομών που διατίθενται.

2. Φιλοσοφία Δημιουργίας

2.1. Βιωματικότητα και εκπαίδευση στις μέρες μας. Στις μέρες μας εκπαιδεύουμε τους μαθητές μας όντας στο «μεταίχμιο» μεταξύ «ψηφιακής» και «αναλογικής εποχής». Όλα όσα γνωρίζαμε ως «αναλογικά», βρίσκονται σε διαρκή ψηφιοποίηση. Ο πολιτισμός μας που για χιλιετίες ήταν αναλογικός, μηχανικός, υλικός, μετατρέπεται ραγδαία σε ψηφιακή τεχνολογία, άυλη πληροφορία και ψηφιακά αποθηκευμένη γνώση. Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο, οι χειρονακτικές δεξιότητες μετατρέπονται σε ψηφιακούς αλγορίθμους, ο υλικός κόσμος υπόκειται δυνητικοποίηση (virtualization), επαυξάνεται (augmentation), απούλοποίηση (dematerialization) και κατά συνέπεια εξαφανίζεται η μορφή με την οποία τον γνωρίζαμε. Συνεπώς αλλάζει ριζικά το καθημερινό βίωμα του πολιτισμού μας. Επειδή όμως η «βιωματική εκπαίδευση» είναι καίριας σημασίας στην συνολικότερη εκπαιδευτική διαδικασία, όλα όσα προαναφέρθηκαν σημαίνουν ότι υπάρχει ανάγκη αναζήτησης νέων μορφών βιωματικής εκπαίδευσης που θα δίνει προτάσεις και λύσεις στο προαναφερθέν «μεταίχμιο», που θα διασώσει δημιουργικά, ό,τι κινδυνεύει να απολεστεί. Με άλλα λόγια, η βιωματική μάθηση μας συνδέει άμεσα και αποτελεσματικά με την πραγματική εμπειρία καθώς αποτελεί καίριο και διαχρονικό στοιχείο της εκπαίδευσης. Γι' αυτό η βιωματική εκπαίδευση γενικότερα ίσως έχει περισσότερη σημασία από κάθε άλλη χρονική στιγμή, καθώς βρισκόμαστε σε αυτό το «μεταίχμιο» του πολιτισμού μας, καθώς, όπως είπαμε, το βίωμα «ψηφιοποιείται» και ένα μέρος του χάνεται. Ένα μουσείο με κατάλληλα εκθέματα, με διαρκή δημιουργία επίκαιρων συλλογών μπορεί συμβάλλει στη διάσωση του πολιτισμικού περιβάλλοντος που θα εξασφαλίσει στο μαθητή ένα πραγματικό εργαστήριο βιωματικής εκπαίδευσης με θεματικές μεγάλου χρονικού και θεματικού εύρους.

2.2. Η εκπαιδευτική παράδοση της βιωματικής μάθησης. Η παιδαγωγική επιστήμη, μέσα από τη μακρά της ιστορία μας δίνει πολλά μέσα βιωματικής μάθησης, όπως είναι η ανάπτυξη της εμπειρικής μάθησης, οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες, το εκπαιδευτικό παιχνίδι, η «περιπετειώδης εκπαίδευση», η ομαδικότητα, η μέθοδος της ανακάλυψης, και άλλα. Ο σύγχρονος νέος άνθρωπος αποκτά, μέσω αυτών, δημιουργική και σε βάθος επαφή με τον πολιτισμό της κοινότητάς του, αλλά και την παγκόσμια κοινότητα. Το σύγχρονο σχολείο με τη βιωματική εκπαίδευση ενισχύεται ως ένα δυναμικό εργαστήριο δημιουργικότητας και φαντασίας αφενός, μάθησης και εκπαίδευσης αφετέρου. Παράλληλα, η παράδοση των σχολικών μουσείων

και των σχολικών εποπτικών κατασκευών, με συλλογές, εκθέσεις, θεματικές «γωνιές» και άλλες σχολικές δραστηριότητες συμπληρώνει την παρουσία της βιωματικής εκπαίδευσης στο σχολείο. Υπάρχει, λοιπόν, μια μεγάλη εκπαιδευτική παράδοση σε σχέση με τη βιωματική μάθηση, ώστε να θεμελιωθούν οι βάσεις για την ανάπτυξη του Ε.Β.Ε.

2.3. Η φιλοσοφία της συνέχειας της δραστηριότητας. Ένα «Εργαστήριο Βιωματικής Εκπαίδευσης», στο πλαίσιο μιας τέτοιας φιλοσοφίας, θα πρέπει να συνιστά έμπρακτο τόπο συνάντησης των στόχων της σύγχρονης εκπαίδευσης και των ωφελημάτων της βιωματικότητας και της άμεσης εμπειρίας. Θα είναι ένα εργαστήριο-μουσείο, του οποίου τα εκθετήρια θα μπορούν να μετουσιωθούν και να συμπληρωθούν με «πάγκους» δημιουργίας, ανακάλυψης και μελέτης, γνωριμίας με τα εργαλεία και τα μέσα του πολιτισμού και της τεχνολογίας, κατανόησης των υλικών, των δυνατοτήτων τους και της φιλοσοφίας χρήσης που μπορούμε να έχουμε με αυτά, αλλά και ένα εργαστήριο άσκησης ιδεών και καλλιέργειας της επικοινωνίας. Παράλληλα, όμως θα είναι και ένας θεματοφύλακας ιδεών και υλικών του πολιτισμού μας, που, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, θα πληροί όλους τους όρους λειτουργίας ενός εκπαιδευτικού και πολιτισμικού θεσμού.

3. Επιστημονική ανασκόπηση και περιεχόμενο

3.1. Επιστημονικές απαρχές. Οι απαρχές της βιωματικής εκπαίδευσης (experiential education), σε ό,τι αφορά το σχολείο όπως το γνωρίζουμε στις μέρες μας, βρίσκονται κυρίως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και τις ιδέες του John Dewey¹, όπως εκφράζονται στο «Εργαστηριακό Σχολείο» (Laboratory School) που εισήγαγε. Αργότερα ο Carl Rogers² θα διακρίνει τη μάθηση σε «γνωστική» (cognitive) και «βιωματική» (experiential), και θα χαρακτηρίσει τη δεύτερη ως την πλέον «σημαντική» (significant). Ουσιαστικά όμως η βιωματική εκπαίδευση είχε ήδη από τις αρχές του αιώνα αρχίσει να αναπτύσσεται ως σύγχρονη αναγκαιότητα και προτεραιότητα από σημαντικούς παιδαγωγούς, όπως η Maria Montessori με το «σύστημά» της³, ο Kurt Hanh⁴ με την «εκπαίδευση περιπέτειας» (adventure education). Στο τέλος του 20^{ου} αιώνα, η συνεισφορά στην βιωματική εκπαίδευση συνεχιζόταν, με ενδεικτικά παραδείγματα τη θεωρία του David Kolb⁵ για τον «κύκλο της εμπειρικής μάθησης», τις θεωρίες για τη νοημοσύνη, με χαρακτηριστικές του Howard Gardner⁶ για τις «πολλαπλές νοημοσύνες» και του Daniel Goleman⁷ για τη «συναισθηματική νοημοσύνη».

3.2. Μεθοδολογικές δυνατότητες. Η δομή του Ε.Β.Ε. δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να αναπτύξει εκείνη την πτυχή της βιωματικής μάθησης που συνάδει με το πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων και γενικά το πρότζεκτ που περατώνει η ομάδα του. Αντλεί στοιχεία από ποικίλες μεθοδολογίες, όπως είναι η «ομαδοσυνεργατική δράση» (cooperative learning), η «ενεργητική μάθηση» (active learning), η «μάθηση με κοινοτική δραστηριοποίηση» (service learning), η «υπαίθρια εκπαίδευση» (outdoor education), η «κριτική εκπαίδευση» (critical education) και άλλες σύγχρονες και σημαντικές πτυχές της παιδαγωγικής επιστήμης. Δίνει, έτσι, αυξημένες δυνατότητες υλοποίησης των εκάστοτε διδακτικών στόχων, μεγιστοποιεί τα διαθέσιμα εποπτικά μέσα, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα και τις προτεραιότητες του σύγχρονου Σχολείου.

3.3. Αναστοχασμός. Η προσοχή που δίνεται στην εκπαίδευση να «μαθαίνεις πώς να μαθαίνεις», να αποκτάς «γνώση για τη διαχείριση της γνώσης», είναι δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις αναστοχαστικών πρακτικών.

¹ Dewey, J. (1938 [1997]). *Experience and Education*. New York: Touchstone.

² Rogers, C. (1969). *Freedom to Learn: A view of what education might become*. Columbus, Ohio: Charles Merrill.

³ Montessori, M. (1915). *My system of education*. New York: The house of childhood.

⁴ Hanh, K. (1936). *Education and Peace: The Foundation of Modern Society*. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο: < http://www.kurthanh.org/writings/ed_peace.pdf >. Προσπελάστηκε: 07/07/2014.

⁵ Kolb, A., D. – Fry, R. (1975). *Toward an applied theory of experiential learning*. Στο Cooper, C. (επ.) *Theories of Group Process*. London: John Wiley.

⁶ Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

⁷ Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence, Why it can matter more than I.Q.* New York: Bantam Books.

Ο αναστοχασμός είναι ζητούμενο της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε πολλά επίπεδα, από το σχεδιασμό του μαθήματος, ως τα καθημερινά πρακτικά ζητήματα της σχολικής ζωής. Το Ε.Β.Ε. στοχεύει να εμβαθύνει στις δυνατότητες αναστοχασμού σε όποιο επίπεδο είναι εφικτό.

3.4. Ενδεικτικά παραδείγματα μεθοδολογίας με κατασκευές. Μερικά παραδείγματα έμπρακτης οργάνωσης του εργαστηρίου είναι οι θεματικοί «σχολικοί πάγκοι δραστηριοτήτων» (school workbenches) με έμφαση στην ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού, τα «μετακινούμενα μουσεία» (movable museums) και γενικά τα «σχολικά μουσεία», οι εκθέσεις και οι συλλογές, για την βιωματική οργάνωση των υλικών μέσα από διαχρονικές ιδέες και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, οι «σταθμοί» υλικών (materials) με στόχο την δημιουργική αναπλαισίωση της σχέσης των μαθητών με το περιβάλλον τους, οι «πολιτισμικές γωνιές» (cultural corners) για την θεματική οργάνωση του υλικού με παγκόσμια παραδεκτές ταξινομικές μεθοδολογίες, οι «δεξαμενές ιδεών» με έμφαση στην ανακάλυψη της γνώσης, τη χρηστικότητα (usability) των μέσων, τις μεικτές τεχνικές (mixed media) και όποιες άλλες ιδέες φέρνει στο προσκήνιο η δημιουργικότητα των συμμετεχόντων.

4. Οργάνωση και Υλοποίηση

4.1. Γενική οργάνωση και κανονισμός. Το Ε.Β.Ε. συντονίζεται από τις Σχολικές Δραστηριότητες της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας και πάντα με ορισμένο/η φέροντα/ουσα την ευθύνη οργάνωσης και λειτουργίας του, ο/η οποίος/α μεριμνά για την τήρηση του κανονισμού, όπως προαναφέρθηκε εισαγωγικά. Ο κανονισμός του Ε.Β.Ε. ορίζει όλες τις πρακτικές λεπτομέρειες λειτουργίας και μπορεί να συμπληρώνεται και να τροποποιείται όταν προκύπτουν νέες ανάγκες και νέες δυνατότητες. Ο κανονισμός ρυθμίζει κάθε λεπτομέρεια, προκειμένου το Ε.Β.Ε. να λειτουργεί απρόσκοπτα, αποτελεσματικά και με προσβασιμότητα για όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς και όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες με τον πλέον αποδοτικό τρόπο.

4.2. Εύρος συνεργασιών. Οι δραστηριότητες του Ε.Β.Ε. μπορούν να πραγματοποιούνται:

(α) σε συνεργασία με όλες τις σχολικές μονάδες που είναι δυνατόν να το επισκέπτονται, σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο, ή να διαδρούν τηλεματικά, ηλεκτρονικά ή με άλλο τεχνικό τρόπο με το Ε.Β.Ε., κατόπιν έγγραφης απόφασης του συλλόγου διδασκόντων της σχολικής μονάδας, σχετικού αιτήματος προς την Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας και ακόλουθης έγγραφης απόφασης της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας,

(β) με συνεργασία μεμονωμένων εκπαιδευτικών ή ομάδων εκπαιδευτικών μιας σχολικής μονάδας σε ερευνητικές ή άλλες σχολικές δραστηριότητες, κατόπιν έγγραφης απόφασης του συλλόγου διδασκόντων της σχολικής μονάδας, σχετικού αιτήματος προς την Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας και ακόλουθης έγγραφης απόφασης της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας,

(γ) με συνεργασία ομάδας εκπαιδευτικών που συγκροτείται για ένα συγκεκριμένο σκοπό, κατόπιν εγγράφων αποφάσεων των συλλόγων διδασκόντων των οικείων μονάδων, αιτημάτων των σχολικών μονάδων προς την Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας και ακόλουθης έγγραφης απόφασης της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας, η οποία θα ορίζει τη σύνθεση της ομάδας, το σκοπό συγκρότησης, τη διάρκειά της και άλλες πιθανές διευκρινήσεις ανάλογα την περίπτωση. Γενικότερα για τις διάφορες εργασίες του Ε.Β.Ε. μπορούν κατόπιν προσκλήσεως προς τους εκπαιδευτικούς της Δ. Π.Ε. Μεσσηνίας και απαντητικών αιτήσεων από τους/τις εκπαιδευτικούς, να οριστούν Επιστημονικές, Οργανωτικές, Παιδαγωγικές, Συγγραφικές, Ερευνητικές, Επιμελητείας, Επιμορφωτικές, Θεματικές, και άλλες σχετικές ομάδες εργασίας εκπαιδευτικών, με ή χωρίς συντονιστή/τρια, οι οποίες μέσα από ένα σαφές έγγραφο πλαίσιο με ανάλυση θέσεων και χρονοδιάγραμμα θα μπορούν να φέρουν εις πέρας κάποιο συγκεκριμένο έργο του εργαστηρίου,

(δ) με δραστηριότητες δανεισμού υλικού από σχολικές μονάδες, το οποίο σε περίπτωση που είναι αναλώσιμο, ή αποτελεί παραχώρηση σχολικών απορριμμάτων για επαναχρησιμοποίηση, βεβαιώνεται εγγράφως από τη Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας για κάθε χρήση, και για την αξιοποίηση της δραστηριότητας αυτής σε περίπτωση που οι σχολικές μονάδες αυτές επισκεφτούν το Ε.Β.Ε. Σε περίπτωση που πρόκειται για πάγιο ή περιοδικό υλικό έκθεσης, η παράδοση συνοδεύεται με έγγραφο στο οποίο αναφέρονται επακριβώς τα

στοιχεία εισερχομένου στο Ε.Β.Ε. το οποίο συνυπογράφουν ο/η διευθυντής/ντρια της σχολικής μονάδας και οι Σχολικές Δραστηριότητες της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας και διατηρείται σε δύο αντίγραφα, στο αρχείο του Ε.Β.Ε. και τη σχολική μονάδα,

(ε) με δραστηριότητες δανεισμού ή παροχής υλικού από εκπαιδευτικούς, θεσμικά όργανα και γενικότερα θεσμούς, για πάγιο ή περιοδικό υλικό έκθεσης, οπότε η παράδοση συνοδεύεται με έγγραφο στο οποίο αναφέρονται επακριβώς τα στοιχεία εισερχομένου στο Ε.Β.Ε. το οποίο συντάσσει ο αρμόδιος του Ε.Β.Ε. και υπογράφουν οι Σχολικές Δραστηριότητες, προκειμένου να διατηρηθεί σε δύο τουλάχιστον αντίγραφα, στο αρχείο του/της παρόχου, προσώπου ή θεσμού και στο Ε.Β.Ε. Το υλικό παραμένει στην κυριότητα του/της παρόχου σε κάθε περίπτωση. Σε περίπτωση που ο/η πάροχος δηλώνει ρητά ότι παραχωρεί πλήρως την κυριότητα στο Ε.Β.Ε. παραμένει η υποχρέωση του Ε.Β.Ε. να διαθέτει πληροφόρηση και διευκόλυνση πρόσβασης στο υλικό, στο μέλλον, σε κάθε ζήτηση από τον/την πάροχο θεσμό. Σε περίπτωση που ο/η πάροχος είναι μαθητής/τρια, όλα τα έγγραφα συντάσσονται στο όνομα ενός γονέα ή κηδεμόνα, ο/η οποίος/α λαμβάνει πλήρως γνώση της παροχής και συνυπογράφει το σχετικό έγγραφο από το οποίο κρατά, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις αντίγραφο. Όλα τα έγγραφα που εκδίδει η Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας, συντάσσονται από τις Σχολικές Δραστηριότητες και την ευθύνη των καταγραφών έχει ο/η ορισμένος/η αρμόδιος/α.

4.3. Άλλες συνεργασίες. Η ερευνητική φύση του Ε.Β.Ε. μπορεί να οδηγήσει σε συνεργασίες με θεσμικούς φορείς της εκπαίδευσης εντός και εκτός της επικράτειας. Αναλόγως μπορούν να γίνουν συνεργασίες στα πλαίσια πρακτικών διακρατικών δράσεων με σχολικές μονάδες. Οι μορφές συνεργασίας αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν την από κοινού διοργάνωση δραστηριότητας, την διοργάνωση εκπαιδευτικής επίσκεψης σε σχολική μονάδα με τις κατάλληλες υποδομές υποδοχής, την εξ αποστάσεως συνεργασία, σύγχρονα και ασύγχρονα και άλλες σχετικές δραστηριότητες.

4.4. Υλικές υποδομές. Τα υλικά και οι υποδομές του Ε.Β.Ε., πέραν των κτηριακών εγκαταστάσεων, προκύπτουν είτε από απαξιωμένα, άρτια υλικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, είτε από πάγια ή αναλώσιμα υλικά που μια σχολική κοινότητα, ένας/μια εκπαιδευτικός, ή άλλο μέλος της τοπικής κοινότητας που συνδέεται με το σχολικό περιβάλλον διαθέτουν με τον τρόπο που προαναφέρθηκε, για συγκεκριμένες χρήσεις, πρότζεκτ, προγράμματα και σχολικές δραστηριότητες. Αναφέρεται ξανά και συνοπτικά, ότι όλος ο μη αναλώσιμος εξοπλισμός που εισέρχεται στην υποδομή του Ε.Β.Ε. παραμένει στην κυριότητα του/της παρόχου, και χρησιμοποιείται με τρόπο που συμφωνείται από κοινού, ή μονομερώς από το Ε.Β.Ε. ανάλογα την περίπτωση, εγγράφως. Η διαδικασία που ακολουθείται στις περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνει πρωτόκολλο παραλαβής – παράδοσης το οποίο τηρείται εγγράφως και όταν έλθει η πιθανή ώρα αποχώρησης του εξοπλισμού από το Ε.Β.Ε. αυτή γίνεται με αρτιότητα και προετοιμασία ώστε να ολοκληρωθεί η εκπαιδευτική συνεισφορά του εξοπλισμού στο Ε.Β.Ε. με επιτυχία. Όλες οι υλικές υποδομές εισέρχονται και εξέρχονται στο Ε.Β.Ε. στην βάση των αρχών (α) της ανιδιοτελούς παροχής και παραχώρησης, χωρίς δαπάνη για το δημόσιο και (β) της επαναχρησιμοποίησης ή εναλλακτικής χρήσης υλικών που φαινομενικά προορίζονται για καταστροφή, ή κάποιας μορφής κύκλωσης υλικού, καθώς η ένταξή τους στο Ε.Β.Ε. λογίζεται ως μια μορφή κύκλωσης (μορφή επαναχρησιμοποίησης).

4.5. Σχολικά απορρίμματα. Στο Ε.Β.Ε. εντάσσεται, εφόσον οριστεί από τη Διεύθυνση Π.Ε. το ήδη υπάρχον «πρόγραμμα διαχείρισης σχολικών απορριμμάτων» αν αυτό είναι σε ισχύ, και τα σχολικά απορρίμματα που παραχωρούνται σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού και δραστηριοτήτων από τις σχολικές μονάδες που επισκέπτονται το Ε.Β.Ε.

4.6. Χρονικός προγραμματισμός και δίκτυα. Οι Σχολικές Δραστηριότητες επιμελούνται τον χρονικό προγραμματισμό των δραστηριοτήτων και υποστηρίζει την επικοινωνία και το συντονισμό της εκπαιδευτικής κοινότητας, μέσα από τα τοπικά δίκτυα Σχολικών Δραστηριοτήτων και το δίκτυο των Σχολικών Μονάδων που συμμετέχουν στο Ε.Β.Ε. Το δίκτυο των Σχολικών Μονάδων που συμμετέχουν στο

Ε.Β.Ε. μπορεί να είναι άτυπο, για να εξυπηρετεί πρακτικά ζητήματα επικοινωνίας και διάχυσης εκπαιδευτικού υλικού, είναι να είναι θεσμοθετημένο στο πλαίσιο των Σχολικών Δραστηριοτήτων.

4.7. Πρωτόκολλα και Αρχεία. Το Ε.Β.Ε. τηρεί όλες τις προδιαγραφές και τα πρωτόκολλα και τα αρχεία που αναλογούν σε ένα Ερευνητικό Εργαστήριο και ένα Μουσείο, όπως είναι επιστημονικό ημερολόγιο και πρακτικά ερευνητικών δράσεων, βιβλίο πρωτοκόλλου εισερχομένων και εξερχομένων, απογραφικοί κατάλογοι, καρτέλες και αρχεία εκθεμάτων, βιβλίο και πρωτόκολλο δανεισμού και άλλων ειδικών πράξεων, αρχείο δημοσιεύσεων, σχεδίων μαθημάτων, σχεδίων εργασίας, σχεδίων προγραμμάτων, εκδόσεων, φυλλαδίων και άλλων επιστημονικών εντύπων και εκδόσεων που απορρέουν από το Ε.Β.Ε. Σε αυτά συμπεριλαμβάνεται κάθε σχετική και χρήσιμη ηλεκτρονική υποδομή από τις ήδη υπάρχουσες αλλά και όσες επινοούνται για να υποστηρίζουν υποδομές όπως ένα Ερευνητικό Εργαστήριο και Μουσείο. Το Ε.Β.Ε. μπορεί να συσχετιστεί και με την ήδη υπάρχουσα Βιβλιοθήκη Σχολικών Δραστηριοτήτων της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας. Για όλα αυτά τα έγγραφα, στόχος είναι να υπάρχει πλήρης, ψηφιακή και διηλεκτική παρουσία προς χρήση κάθε ενδιαφερομένου, και ανάλογα την αρμοδιότητά του, με τη χρήση του διαδικτύου και των εκάστοτε τεχνολογιών θα πρέπει να είναι προτεραιότητα.

4.8. Διαχείριση πνευματικών έργων. Το Ε.Β.Ε. ως μια δομή που εντάσσει στις εκπαιδευτικές της θεματικές την άυλη κληρονομιά, αξιοποιεί τη διάσταση της ως πνευματικό έργο για να υπάρχει βιωματικότητα και σε αυτό το κομμάτι της πνευματικής δημιουργίας. Η αξιοποίηση αυτή αφορά τόσο στις δραστηριότητες για εκπαιδευτικούς, όσο και για μαθητές/τριες, καθώς όλοι μπορεί να είναι δημιουργοί ή να χρησιμοποιούν πνευματικά έργα. Σε συνεργασία με τους θεσμούς και υιοθετώντας τα θεσμικά πλαίσια, κάθε πνευματικό έργο που εισέρχεται ή εξέρχεται του Ε.Β.Ε. μπορεί να αριθμοδοτείται και να εντάσσεται στα εκάστοτε μητρώα και έγγραφα (παράδειγμα στην παράγραφο 5.3), όπως κάθε υλικό του Ε.Β.Ε. και η διαχείρισή του να γίνεται με σεβασμό στο έργο, τον/την ή τους/τις δημιουργούς του, όποιοι/ες κι αν είναι αυτοί/ες. Θεματικές σχετικές με τα πνευματικά έργα και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτά μπορούν έτσι να αποτελέσουν βιωματικά κομμάτι του έργου του εργαστηρίου. Εκτός δηλαδή από δραστηριότητα να είναι εκπαιδευτική δυνατότητα. Για όλα τα εξερχόμενα πνευματικά έργα θα πρέπει να γίνεται σαφής ο τρόπος αναγνώρισης, διαχείρισης και σεβασμού των δικαιωμάτων που τα συνοδεύουν.

4.9. Περαιτέρω Οργάνωση και Υλοποίηση. Όπως είναι φυσικό, σε μια καινοτόμο υποδομή ενδέχεται να προκύψουν νέα ζητήματα Οργάνωσης και Υλοποίησης. Αυτά θα μπορούσαν να προστεθούν στο μέλλον, χωρίς όμως να αλλοιώνουν, ή να ακυρώνουν, αλλά μόνο να βελτιώνουν, όλες τις αρχές, ιδέες, στόχους, σκοπούς και προτεραιότητες που εκφράζονται στο παρόν κείμενο, καθώς αυτά ταυτίζονται με το σύνολο της δραστηριότητας Ε.Β.Ε.

5. Έρευνα και Τεκμηρίωση

5.1. Επιστημονικά Πρότυπα και προδιαγραφές. Για την αρτιότερη επικοινωνία των δραστηριοτήτων του Ε.Β.Ε. με την εκπαιδευτική κοινότητα και την προαγωγή της έρευνας, χρησιμοποιούνται συγκεκριμένες μεθοδολογίες επικοινωνίας και επιστημονικής επικοινωνίας. Ειδικότερα:

(α) Χρησιμοποιείται το σύστημα βιβλιογραφίας της American Psychology Association (Α.Ρ.Α.), με δόκιμες και τεκμηριωμένες αποδόσεις του στην Ελληνική γλώσσα.

(β) Χρησιμοποιείται το σύστημα βιβλιογραφική ταξινόμησης Dewey, όπως αυτό μεταφράζεται και εκδίδεται μεταφρασμένο στα Ελληνικά σε διάφορες συνοπτικές και εκτενείς εκδόσεις του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

(γ) Χρησιμοποιείται κάθε χρήσιμο πρότυπο καταλογογράφησης προκειμένου να είναι το Μουσείο συμβατό με τις προδιαγραφές του Εθνικού Αρχείου Μνημείων, του Πληροφοριακού Συστήματος για το Εθνικό Αρχείο Μνημείων (έργο «Πολέμων») και όλων των σχετικών θεσμικών μητρώων και βάσεων δεδομένων, που έχουν αναπτυχθεί ή πρόκειται να αναπτυχθούν. Έτσι, το Μουσείο, ως οντότητα του Ε.Β.Ε. θα πρέπει να ενταχθεί

στα ανωτέρω Αρχεία, με τις κατάλληλες διαδικασίες και να τηρηθεί κάθε εφικτή προδιαγραφεί για να γίνει αυτό πραγματικότητα.

(δ) Χρησιμοποιείται το Διεθνές Πρότυπο Αριθμοδότησης Βιβλίων (ISBN), περιοδικών (ISSN) και αρχείων ήχου (ISMN), καθώς και όποιο άλλο πρότυπο κριθεί αναγκαίο σε επίπεδο απόδοσης ταυτότητας τεκμηρίου (π.χ. DOI κ.λπ).

(ε) Διατηρείται σώμα μεταφρασμένων κειμένων σε γλώσσες της αλλοδαπής, τόσο από τα γενικού ενδιαφέροντος κείμενα που σχετίζονται με το Ε.Β.Ε., όσο και ειδικότερα κείμενα στα οποία κρίνεται ότι πρέπει ή θα ήταν ωφέλιμο για την εκπαίδευση να έχει πρόσβαση κοινό, επιστήμονες, εκπαιδευτικοί, μαθητές/τριες και άλλοι/ες ενδιαφερόμενοι/ες από τη διεθνή εκπαιδευτική κοινότητα.

5.2. Επιστημονική Ταυτότητα σε ξένες γλώσσες. Το «Εργαστήριο Βιωματικής Εκπαίδευσης», αποδίδεται και σε άλλες γλώσσες ως εξής:

(α) στην αγγλική γλώσσα ως «Experiential Education Laboratory», με εναλλακτικές συντομογραφίες για περιπτώσεις λογοτύπων και διαδικτυακών συντομογραφιών: «Experiential Educational Lab» και «Expedulab», ή «expedulab», ή «ExpEduLab», ή τα προηγούμενα με διαχωριστικές τελείες («Exp.edu.lab», ή «exp.edu.lab», ή «Exp.Edu.Lab»).

(β) Στην γαλλική γλώσσα ως «Laboratoire d'éducation expérientielle» και

(γ) σε όποια άλλη γλώσσα χρειαστεί να αποδοθούν οι σχετικοί όροι ακολουθούνται κατά περίπτωση οι αποδόσεις με βάση τις ανωτέρω περιπτώσεις.

5.3. Έγγραφα και Βιβλία. Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα πρότυπα (παράγραφος 5.1.) και όσα έχουν αναφερθεί, σχετικά με τα έγγραφα και τα βιβλία, εφόσον αυτά τηρηθούν, ισχύουν τα εξής:

(α) Επιστημονικό Μητρώο Εισερχομένων και Εξερχομένων υλικών και αντικειμένων (Ε.Μ.Ε.Ε.Υ.Α): αριθμοδοτεί με αύξοντα αριθμό και αν χρειαστεί με καταλογογραφικό αριθμό τον εξοπλισμού του Ε.Β.Ε. Το Επιστημονικό Μητρώο συνδυάζεται με όλα τα άλλα έγγραφα που παράγονται στο Ε.Β.Ε. ή που εκδίδει η Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας, καθώς η αριθμοδότησή του είναι μοναδική και στοιχειοθετεί αριθμητική ταυτότητα του αντικειμένου, οπότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αυτά. Γι' αυτό δεν θα μπορούσε αριθμός του Ε.Μ.Ε.Ε.Υ.Α. να χρησιμοποιηθεί δεύτερη φορά. Σε περίπτωση που το υλικό ή το αντικείμενο παύσουν να εντάσσονται στο δυναμικό του Ε.Β.Ε. ο αριθμός παραμένει, καθώς και το ιστορικό που τον συνοδεύει. Σε περίπτωση επανεισόδου του υλικού ή του αντικειμένου στο Ε.Β.Ε. δίνεται νέος αριθμός. Η ταυτότητα του αντικειμένου αυτού με το ιστορικό του προηγούμενου αριθμού που κατείχε μπορεί να καταγραφεί λεκτικά, ότι δηλαδή το τρέχον αντικείμενο έχει καταγραφεί στο παρελθόν με άλλον αριθμό και επανεισάχθηκε με νέο, μόνο για λόγους ερευνητικούς, αλλά σε κάθε περίπτωση υπάρχει νέα αριθμοδότηση. Η αριθμοδότηση γίνεται με πολυψήφιο αριθμό που σε κάθε μέρος του υποδηλώνει μεμονωμένα ή σε σύνθεση: ημερομηνία εισόδου, πάροχο (με σταθερό κωδικό του/της παρόχου, που διατηρείται για πάντα), αύξοντα αριθμό, άλλο χαρακτηριστικό (π.χ. σε ποια προθήκη αναλογεί κ.λπ.). Η σύνθεση του παραπάνω αριθμού καθορίζεται σε ευανάγνωστο σημείωμα που αναφέρεται στο Ε.Μ.Ε.Ε.Υ.Α. και περιλαμβάνεται στον κανονισμό. Η αριθμοδότηση αφορά και σε πνευματικά έργα, υλικά ή άυλα, είτε εντάσσονται στο εκθεσιακό δυναμικό του Μουσείου είτε χρησιμοποιούνται με άλλο τρόπο από το Ε.Β.Ε. Το Ε.Μ.Ε.Ε.Υ.Α. σε μια πλήρη καταγραφή, μιας σειράς, όπως συνηθίζεται στα βιβλία Μητρώου, περιλαμβάνει τα στοιχεία που χρειάζεται για να τηρηθούν οι προδιαγραφές εισόδου που έχουν τεθεί, π.χ. ημερομηνία και ώρα εισόδου, πάροχος, σύντομη περιγραφή, παραλήπτης, πιθανόν τόπος και τρόπος παραλαβής και ο αριθμός μητρώου (Α.Μ.) που προκύπτει από όλα αυτά. Όσα στοιχεία δεν χωρούν, πρακτικά, στην καταγραφή αυτή, περιλαμβάνονται σε συμπληρωματικά έντυπα, όπως «καρτέλα του εκθέματος» και άλλα. Πρακτικά ζητήματα που θα προκύψουν στην πορεία θα καθορίσουν τον τρόπο βελτίωσης της λειτουργίας του Ε.Μ.Ε.Ε.Υ.Α. το οποίο τηρείται σε έντυπο και στη συνέχεια καταγράφεται και ψηφιακά, με βάση το έντυπο, ώστε να είναι προσβάσιμο από κάθε ενδιαφερόμενο μελλοντικά και εξ αποστάσεως. Όλες οι καταχωρήσεις ξεκινούν από την πρώτη ημέρα επίσημης λειτουργίας του Ε.Β.Ε. με αυτή τη μορφή μέσα στο 2016 (με την μορφή Ε.Β.Ε. έχει ήδη λειτουργήσει από το έτος 2014-2015 (Α.Π. 7777/17-09-2014)). Ειδικά στην ηλεκτρονική μορφή μπορεί να

περιλαμβάνει και μικρές εικόνες ψηφιακές, ενδεικτικές του υλικού ή του αντικειμένου, οι οποίες θα προστατεύονται με συγκεκριμένο τρόπο ως προς το πνευματικό δικαίωμα (π.χ. διαθέσιμες με υδατογράφημα). Κάθε ηλεκτρονικό αντίτυπο αποσπάσματος ή όλου του Ε.Η.Ε. θεωρείται πιστό αντίγραφο εφόσον έχει διατηρηθεί το έντυπο και είναι σε πρώτη ζήτηση διαθέσιμο και θα πρέπει να δημιουργείται για κάποια συγκεκριμένη διαχειριστική ανάγκη.

(β) Επιστημονικό Ημερολόγιο Εργαστηρίου (Ε.Η.Ε). Καταγράφει με παρατήρηση και μεθοδολογικά δόκιμο κείμενο τις ημερήσιες δραστηριότητες και ό,τι άλλο κρίνεται αξιοποιήσιμο για τρέχουσα ή μελλοντική έρευνα. Το Ε.Η.Ε. επιμελούνται οι Σχολικές Δραστηριότητες και μπορεί να συμπεριλάβει κείμενα, αποσπάσματα, εικόνες κ.λπ. που καταθέτουν οι συμμετέχοντες και αφορούν στις δραστηριότητες του Ε.Β.Ε. Διατηρείται σε έντυπη μορφή και στη συνέχεια σε ηλεκτρονική και είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου, αφού πρώτα λάβει γνώση αιτήματος που εγκρίνει η Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας. Κάθε ηλεκτρονικό αντίτυπο αποσπάσματος ή όλου του Ε.Η.Ε. θεωρείται πιστό αντίγραφο εφόσον έχει διατηρηθεί το έντυπο και είναι σε πρώτη ζήτηση διαθέσιμο. Το Ε.Η.Ε. είναι φυλλομετρημένο, σφραγισμένο και η σειρά σελίδων του εντύπου διατηρείται και σε κάθε ηλεκτρονική έκδοση. Το Ε.Η.Ε. έχει τίτλο «Επιστημονικό Ημερολόγιο Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης Σχολικού Έτους χχχχ-χχχχ», όπου χχχχ-χχχχ αριθμητικά το σχολικό έτος, αποτελεί επιμέλεια του/της εκάστοτε αρμοδίου/αρμόδιας του Ε.Β.Ε., ο/η οποίος/α έχει και την ευθύνη της εγκυρότητας και της τήρησης των επιστημονικών προδιαγραφών. Ωστόσο τη συγγραφή κάποιου ή κάποιων αποσπασμάτων μπορεί να επιμελείται μια ομάδα εργασίας ή ένας εκπαιδευτικός που συνεργάζεται με το Ε.Β.Ε. Στην περίπτωση αυτή κάθε συμμετέχων/ουσα εκπαιδευτικός μεταφέρει αντίγραφο του κειμένου που επιμελείται στη σχολική του/της μονάδα, προκειμένου να κατατεθεί στα πρακτικά του συλλόγου διδασκόντων. Η σταθερότητα αυτή, ύπαρξης συγγραφέων, είναι απαραίτητη για να μπορεί να χρησιμοποιείται το Ε.Η.Ε. ως βιβλιογραφική παραπομπή, η οποία σε μορφή Α.Ρ.Α. θα μπορούσε να είναι ως εξής:

Επώνυμο, Ο. (επ.) (χχχχ). *Επιστημονικό Ημερολόγιο Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης, σχολικού έτους χχχχ-χχχχ*. Τεύχος ν. (ηη/μμ/χχχχ) σ.σ. νν .Καλαμάτα: Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://library.mysch.gr/ολόκληρη_η_διεύθυνση>. Προσπελάστηκε: ηη/μμ/χχχχ.

(γ) Πρωτόκολλο Εισερχομένων Κειμένων Αρχείου (Π.Ε.Κ.Α.). Περιλαμβάνει έντυπο βιβλίο καταχώρησης στο πρότυπο Α.Ρ.Α. για κάθε εισερχόμενο κείμενο εργασίας από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, που αφορά στις εργασίες του Ε.Β.Ε. και πρόκειται να παραμείνει στο αρχείο του. Αποτελεί μια προέκταση του Ε.Η.Ε. για ό,τι σχετικό καταγράφεται εκτός του χώρου του Ε.Β.Ε. Μπορεί να καταγράφει κείμενα ανατροφοδότησης διαφόρων μορφών, από τους συμμετέχοντες, μαθητές και εκπαιδευτικούς, για αξιοποίηση σε μελλοντικούς σχεδιασμούς. Να αρχειοθετεί μαθητικές εργασίες με τρόπο δόκιμο ως προς την προστασία των προσωπικών δεδομένων, να είναι φωτογραφικό, σχεδιαστικό και άλλο απεικονιστικό υλικό. Άλλο τέτοιο υλικό μπορεί να συγκεντρώνεται από ερευνητικά ερωτηματολόγια, από ανώνυμες διαδικασίες ερευνητικού χαρακτήρα, καταγραφές με παρατήρηση, απομαγνητοφωνήσεις ερευνητικών συνεδριών κ.λπ.

(δ) Επιστημονική Εφημερίδα Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης (Ε.ΕΦ. Ε.Β.Ε.). Εκδίδεται με σκοπό να δημοσιεύονται εργασίες, σχέδια μαθήματος, σχέδια προγραμμάτων, μορφοποιημένα ερευνητικά αποτελέσματα, συμπεράσματα, εκπαιδευτικό και άλλο χρήσιμο στην εκπαιδευτική κοινότητα υλικό, που προέρχονται από το εργαστήριο. Στην Επιστημονική Εφημερίδα συμμετέχουν εκπαιδευτικοί που με κάποιο τρόπο σχετίζονται με το Ε.Β.Ε., π.χ. προτείνουν μια ιδέα, ένα πρόγραμμα για εφαρμογή, πραγματοποιούν επίσκεψη, κ.λπ. Κάθε κείμενο που παρέχεται στην Ε.ΕΦ.Ε.Β.Ε. συνοδεύεται από πράξη του συλλόγου διδασκόντων της οικείας σχολικής μονάδας, που το περιλαμβάνει και το απευθύνει προς το Ε.Β.Ε. σε συνέχεια της πράξης που ορίζει τη σχέση που έχει ο/η εκπαιδευτικός με το Ε.Β.Ε. Για τα επώνυμα αυτά κείμενα και δεδομένα μπορεί να γίνει παραπομπή (Α.Ρ.Α.) της μορφής:

Επώνυμο, Ο. (XXXX.). Τίτλος επί μέρους δημοσίευσης σε φύλλο της Ε.ΕΦ.Ε. Στο Επώνυμο, Ο. (επ.) *Επιστημονική Εφημερίδα Εργαστηρίου Επιστημονικό Ημερολόγιο Εργαστηρίου Βιωματικής Εκπαίδευσης*. Τεύχος XXXX. Ηη/μμ/XXXX. Καλαμάτα: Δ.Π.Ε. Μεσσηνίας. σ.σ. νν-νν. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://library.mysch.gr/ολόκληρη_η_διεύθυνση>. Προσπελάστηκε: ηη/μμ/XXXX.

(ε) Ιστότοπος. Ο ιστότοπος του Ε.Β.Ε. θα πρέπει να σχεδιάζεται επί της αρχής της «σταθερής και αεί ευκόλως προσπελάσιμης παρουσίας» στο διαδίκτυο. Είναι γνωστό ότι το κάθε τί που δημοσιεύεται στο διαδίκτυο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως παραπομπή από άλλο κείμενο ή υπερκείμενο (hypertext). Όταν ο μελλοντικός αναγνώστης θα αναζητήσει τη σύνδεση θα πρέπει αυτή να είναι εκεί, εφόσον ο εξυπηρετητής (Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο) έχει παραμείνει αμετάβλητος. Αν αυτός μεταβληθεί θα πρέπει να γίνει προσπάθεια διασφάλισης της ανακατεύθυνσης (redirecting) του/της επισκέπτη/τριας στη νέα ηλεκτρονική διεύθυνση, διευκολύνοντάς τον/την να φτάσει στο τεκμήριο που τον/την ενδιαφέρει. Γι' αυτό προτείνεται ο ιστότοπος να διαθέτει όλο του το υλικό σε μορφή ες αεί ευκόλως προσπελάσιμου εγγράφου (σε μορφές εγγράφων που ενώ τα λογισμικά ανανεώνονται μπορούν πάντα να τις διαβάσουν), φροντίζοντας να είναι σε τέτοια μορφή ακόμη και το περιεχόμενο που δημοσιεύεται σε ιστοσελίδες. Έτσι, καθώς όλα θα υπάρχουν σε μορφή εγγράφου, αφενός θα μπορούν να αναζητηθούν, αφετέρου θα μπορούν να αποθηκευτούν και να διατηρηθούν στον υπολογιστή ενός επισκέπτη, αναλλοίωτα ως προς τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά.

5.4. Λογότυπα. Το λογότυπο που χρησιμοποιείται παριστάνει ένα «διττό» σκισσογραφικό επιπόνημα που είναι από τη μία πλευρά ένα μολύβι, σύμβολο του γραμματισμού και γενικότερα της εγγράμματης γνώσης, και από την άλλη πλευρά ένα κλειδί βίδας, ως σύμβολο της βιωματικότητας, της προφορικότητας, της αμεσότητας στην εφαρμοσμένη κατασκευή του πολιτισμού μας. Το λογότυπο αυτό παρακάτω (περίπτωση (δ)) παρουσιάζεται και συνοπτικά χωρίς λεκτικό για χρήση σε μικρά πινακίδια, λεζάντες, και άλλες περιπτώσεις ανάγκης συντομογραφίας. Σε πλήρη ανάπτυξη με τα λεκτικά του παρουσιάζεται στις εξής μορφές:

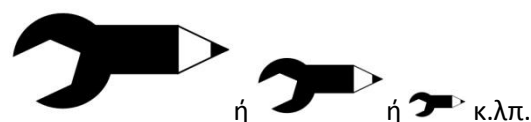
(α) για χρήση της δομής «Εργαστήριο Βιωματικής Εκπαίδευσης» (λογότυπο το οποίο είναι ήδη σε χρήση από το 2013):

(β) για χρήση του Μουσείου:

(γ) για σύντομες αναφορές ως μικρο-λογότυπο αναφοράς:

(δ) με βάση τα ανωτέρω πρότυπα και εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο μπορούν να δημιουργηθούν τα αντίστοιχα ξενόγλωσσα λογότυπα, όπου το σχεδιαστικό μέρος θα παραμείνει σταθερό και το λεκτικό θα αναγραφεί τηρουμένων των αισθητικών στοιχείων στην επιθυμητή γλώσσα. Όλα τα λογότυπα και σχεδιαστικά στοιχεία που αφορούν στο Ε.Β.Ε. διατηρούνται παράλληλα με όλα τα ηλεκτρονικά αρχεία, διαθέσιμα κάθε στιγμή σε όποιον έχει αρμοδιότητα να τα διαχειριστεί.

6. Οικονομική και Περιβαλλοντική Διαχείριση

6.1. Οικονομική αποτίμηση. Το Ε.Β.Ε. δημιουργήθηκε και λειτουργεί χωρίς δαπάνη για το δημόσιο, όπως έχει ήδη αναφερθεί. Καμία παροχή υλικού δεν θεωρείται δωρεά ή άλλης μορφής οικονομική δραστηριότητα τρίτου με το Ε.Β.Ε., δεδομένου μάλιστα ότι κανένα υλικό δεν περιέρχεται στην κυριότητα του Ε.Β.Ε., εκτός, από την περίπτωση αναλώσιμου υλικού, το οποίο εύλογα δεν προορίζεται να υπάρχει για πάντα αφού θα αναλωθεί. Οποιαδήποτε παρέκκλιση από τις αρχές αυτές συνιστά μια δομή, η οποία ακόμη κι αν έχει κοινά στοιχεία με το Ε.Β.Ε. θα πρέπει να θεωρείται κάτι διαφορετικό. Όπως κάθε στοιχείο οργάνωσης και λειτουργίας του Ε.Β.Ε. έτσι και η Οικονομική και Περιβαλλοντική διαχείρισή του γίνεται με τρόπο ώστε να αξιοποιείται βιωματικά σε επίπεδο επιμορφωτικό και εκπαιδευτικό από τους εκπαιδευτικούς αλλά και τους μαθητές. Γι' αυτό και παρόλο που δεν υπάρχουν δαπάνες, το Ε.Β.Ε. μπορεί να αποτιμάται σε οικονομικούς όρους, να γίνονται υπολογισμοί και διαγράμματα που περιγράφουν την οικονομική λειτουργία του και κάθε οικονομική πτυχή του, όπως σε κάθε άλλη περίπτωση λειτουργίας μιας δομής με προϋπολογισμό και δαπάνες θα ίσχυε. Έτσι το Ε.Β.Ε. θα μπορέσει να αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό μέσο, όχι μόνο γραμματισμού, αλλά και «αριθμητισμού» (numeracy) και οικονομικού γραμματισμού (economic literacy) και μαθηματικού γραμματισμού (mathematic literacy), ακόμη και σε αυτό του το κομμάτι. Οι συμμετέχοντες/ουσες, δηλαδή, εκπαιδευόμενοι, επιμορφούμενοι/ες κ.λπ. θα μπορούν να αξιοποιούν βιωματικά το Ε.Β.Ε. και στο επίπεδο αυτό, της επιμόρφωσης σε θέματα που άπτονται της Οικονομίας. Οι οικονομικές περιγραφές και εκτιμήσεις του Ε.Β.Ε. θα πρέπει να είναι πραγματικές, βασισμένες σε πραγματικά δεδομένα και τεκμηρίωση, από την τρέχουσα οικονομική πραγματικότητα.

6.2. Περιβαλλοντική αποτίμηση. Το Ε.Β.Ε. αφενός διαφυλάσσει υλικά και τους προσδίδει την αξία που έχουν ως κληρονομιά, αφετέρου, στηρίζεται κατ' εξοχήν στην ιδέα της επαναχρησιμοποίησης των υλικών και της διατήρησης των δομών με τους πλέον ελάχιστους, τεχνικούς τρόπους. Παρ' όλα αυτά πρέπει να τεκμηριώνεται θεωρητικά και πρακτικά ότι το Ε.Β.Ε. είναι μια δομή περιβαλλοντικά βιώσιμη και αιεφόρος, με ελάχιστο έως μηδενικό ενεργειακό αποτύπωμα, και αν είναι εφικτό με «θετικό αποτύπωμα», συμβάλλοντας δηλαδή όχι μόνο στη διατήρηση αλλά και στην ανάκτηση περιβαλλοντικών πόρων. Ο σχεδιασμός έχει γίνει και θα πρέπει να συνεχίζει να γίνεται προς αυτή την κατεύθυνση. Και στην περίπτωση της περιβαλλοντικής αποτίμησης ισχύει ότι θα πρέπει αυτή να είναι βιωματικά αξιοποιήσιμη τόσο για τους εκπαιδευτικούς, όσο και για τους μαθητές, όπως περιγράφηκε στην Οικονομική αποτίμηση.

7. Ωφέλειες, Δυνατότητες και Προοπτικές

7.1. Δυνατότητα αναπαραγωγής της τεχνογνωσίας. Το Ε.Β.Ε. είναι πρωτίστως μια δομή συντονισμένης δράσης των εκπαιδευτικών μέσων για την υλοποίηση των διδακτικών στόχων του εκπαιδευτικού και της Σχολικής Μονάδας. Ως τέτοια δομή μπορεί να αναπαραχθεί κάθε στιγμή από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο θέλει να το αξιοποιήσει ως διδακτική μεθοδολογία. Η αναπαραγωγή αυτή θα διευκολυνθεί καθώς το παραγόμενο εκπαιδευτικό υλικό και ο τρόπος δημιουργίας και χρήσης του Ε.Β.Ε. θα είναι διαθέσιμα ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο. Γι' αυτό αν και είναι μια συγκεκριμένη υποδομή με μετρήσιμο έργο, στην πράξη είναι μια ιδέα προορισμένη να υπάρχει με πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα, από οποιονδήποτε φορέα με αντίστοιχα χαρακτηριστικά θέλει να το υλοποιήσει. Το Ε.Β.Ε. θα πρέπει να είναι αρωγός σε οποιονδήποτε φορέα του απευθυνθεί, να συμβάλλει στην γνωστοποίηση και εύρυθμη λειτουργία των αντίστοιχων δράσεων και γενικά να ενισχύει την ιδέα να λειτουργεί ως μια δομή με πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα, που διαχέει για το σκοπό αυτό κάθε δημιουργούμενη τεχνογνωσία.

7.2. Περαιτέρω ανάπτυξη έργων. Στα πλαίσια των θεσμικών συνεργασιών των Σχολικών Δραστηριοτήτων της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας, με φορείς που συνεισφέρουν στη βιωματική μάθηση άμεσα ή έμμεσα από το χώρο

των Σχολικών Δραστηριοτήτων, με έμφαση στην Πολιτισμική διάστασή τους, μπορούν να αναπτυχθούν ειδικότερα κομμάτια βιωματικής εκπαίδευσης. Προγράμματα, πρότζεκτ, έρευνες με πρακτικά οφέλη, σχέδια μαθημάτων με βιωματικές σχολικές δραστηριότητες, εκπαιδευτικά εργαλεία και μέσα, μπορούν να αναπτυχθούν με το συγκριτικό πλεονέκτημα της επιστημονικής υποστήριξης των συνεργαζόμενων και ειδικών επί των θεμάτων θεσμικών φορέων.

7.3. Ανατροφοδότηση για αυτοβελτίωση. Η Βιωματική Εκπαίδευση συνιστά μια μεθοδολογία που σημαίνει κάτι διαφορετικό κάθε φορά, ανάλογα τις θεματικές, τα τεχνικά μέσα και τις δυνατότητες, τις συνθήκες που περιβάλλουν την εκπαιδευτική δραστηριότητα. Γι' αυτό το Ε.Β.Ε. μπορεί να αξιοποιεί και να ενσωματώνει τις όποιες δυνατότητες και πλαίσια διαμορφώνονται κάθε φορά, με ευελιξία, αμεσότητα, πρακτικότητα αλλά και θεσμικό τρόπο. Αυτό θα πρέπει να γίνεται με τις υπάρχουσες κάθε φορά δυνατότητες της άμεσης παρατήρησης και ανατροφοδότησης του έργου του - ώστε να είναι διαρκώς βελτιούμενο - και της δημιουργικής, επιστημονικής και μεθοδολογικά δόκιμης ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του.

7.4. Ωφελούμενοι και αναμενόμενο έργο. Από το Ε.Β.Ε. είναι ωφελούμενοι σε διαφορετικό επίπεδο κάθε φορά:

(α) Οι εκπαιδευτικοί, όχι μόνο της Δ. Π. Ε. Μεσσηνίας, ή της χώρας, αλλά κάθε εκπαιδευτικός σε όλο τον κόσμο που θα θελήσει με βάση το θεσμικό πλαίσιο να συσχετιστεί με κάποιο τρόπο με το Ε.Β.Ε., μέσα από επιμορφώσεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις, απόκτηση εκπαιδευτικού υλικού, εκπόνηση ερευνητικού έργου και άλλες δημιουργικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

(β) Οι μαθητές και η τοπική κοινωνία, εμμέσως μέσω των παροχών προς τους εκπαιδευτικούς και αμέσως μέσα από τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, σχολικές αρχικά, και με πιθανό άνοιγμα στο κοινό στο μέλλον, με δυνατότητα επίσκεψης ή άλλες δραστηριότητες στην τοπική κοινωνία.

(γ) Φορείς Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, που έχουν ενδιαφέρον συνεργασίας, απόκτησης ή ανταλλαγής τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών και θα συσχετιστούν θεσμικά ή άτυπα (μέσα από τις παροχές προς το κοινό) με το Ε.Β.Ε.

Οι παραπάνω ωφελούμενοι θα πρέπει να καταγράφονται, στις περιπτώσεις που πρόκειται για οργανωμένες δραστηριότητες, με ακρίβεια (προσερχόμενοι, επιμορφούμενοι, διανομή υλικού κ.λπ.), ή με την ακριβέστερη προσέγγιση, όπου δεν υπάρχει δυνατότητα ακρίβειας, (επισκέπτες στο διαδίκτυο, μέση επισκεψιμότητα κ.λπ.).

7.5. Ισχύς του πλαισίου. Η ισχύς, αλλαγή ή ανάκληση του παρόντος Καταστατικού Ίδρυσης, Οργάνωσης και Λειτουργίας του Ε.Β.Ε. ισχύει με την έκδοση της σχετικής απόφασης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας, στην οποία ανήκει και η εν λόγω δομή. Κάθε στοιχείο για το έργο, τις ωφέλειες και τη λειτουργία, το υλικό και ό,τι άλλο εκπορεύεται από το Ε.Β.Ε. εκδίδεται από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας.